

Mirosław J. Kubiak

Turbo Pascal

*Zadania z programowania
z przykładowymi rozwiązaniami*

Turbo Pascal w analizie konkretnych przykładów

- Proste operacje wejścia/wyjścia
- Tablice, iteracje oraz instrukcje warunkowe
- Programowanie obiektowe i pliki tekstowe

Hellon

» Idź do

- Spis treści
- Przykładowy rozdział

» Katalog książek

- Katalog online
- Zamów drukowany katalog

» Twój koszyk

- Dodaj do koszyka

» Cennik i informacje

- Zamów informacje o nowościach
- Zamów cennik

» Czytelnia

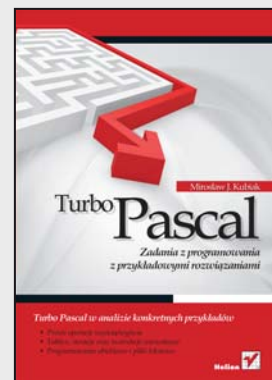
- Fragmenty książek online

» Kontakt

Helion SA
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel. 32 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
© Helion 1991–2011

Turbo Pascal. Zadania z programowania z przykładowymi rozwiązaniami

Autor: Mirosław Kubiak
ISBN: 978-83-246-2942-8
Format: 140×208, stron: 128

Turbo Pascal w analizie konkretnych przykładów

- Proste operacje wejścia/wyjścia
- Tablice, iteracje oraz instrukcje warunkowe
- Programowanie obiektowe i pliki tekstowe

Turbo Pascal to wciąż popularny proceduralny język programowania, który doskonale nadaje się do nauki programowania strukturalnego. Dobry programista, student lub nauczyciel informatyki, a także każdy człowiek zainteresowany programowaniem powinien znać podstawy tego języka i umieć rozwiązywać konkretne zadania. Podobnie resztą powinien opanować najważniejsze zagadnienia dotyczące programowania w językach Java i C++ – i stosować je w praktyce. Trzycięściowy zbiór, w którym zamieszczono te same lub bardzo zbliżone zadania wraz z rozwiązaniami w każdym z wyżej wymienionych języków, pozwala sprawdzić i uzupełnić wiedzę poprzez analizę podanego kodu.

Książka „Turbo Pascal. Zadania z programowania z przykładowymi rozwiązaniami” to jedna z trzech części zbioru zadań programistycznych, zawierająca zadania w języku Turbo Pascal. Dzięki ich analizie zrozumiesz, na czym polegają operacje wejścia/wyjścia, do czego można używać instrukcji warunkowych oraz iteracji, jak wykorzystać tablice jedno- i dwuwymiarowe. Nauczysz się stosować elementy programowania obiektowego w tym języku oraz dowiesz się więcej o plikach tekstowych. Taki układ książki ułatwi Ci przyswojenie sobie najważniejszych zagadnień z Turbo Pascala w najlepszy możliwy sposób – na prostych, konkretnych przykładach.

- Proste operacje wejścia/wyjścia
- Instrukcje warunkowe i instrukcje wyboru
- Iteracje
- Tablice jedno- i dwuwymiarowe
- Programowanie obiektowe
- Rekurencja
- Pliki tekstowe

Praktycznie opanuj podstawy języka Turbo Pascal

Spis treści

Od autora	5
Rozdział 1. Proste operacje wejścia-wyjścia	7
Instrukcje wyjścia	7
Instrukcje wejścia	8
Rozdział 2. Podejmujemy decyzje w programie	17
Rozdział 3. Iteracje	29
Rozdział 4. Tablice	57
Tablice jednowymiarowe	57
Tablice dwuwymiarowe	61
Rozdział 5. Podprogramy	81
Procedury	81
Funkcje	101
Rozdział 6. Programowanie obiektowe	105
Rozdział 7. Pliki tekstowe	117

1

Proste operacje wejścia-wyjścia

W tym rozdziale zamieszczono proste zadania z przykładowymi rozwiązaniami ilustrujące, w jaki sposób komputer komunikuje się z użytkownikiem w języku Turbo Pascal.

Każda aplikacja powinna posiadać możliwość komunikowania się z użytkownikiem. Wykorzystując prosty przykład pokażemy, w jaki sposób program napisany w języku Turbo Pascal komunikuje się z nim poprzez standardowe operacje wejścia-wyjścia.

Instrukcje wyjścia

Do wyprowadzania danych na ekran służą dwie instrukcje (procedury¹ standardowe): `Writeln` i `Write`. Instrukcja `Writeln` powoduje wyprowadzenie danych na ekran monitora i automatyczne przejście kursora do nowej linii. Jej ogólna postać jest następująca:

```
Writeln(lista argumentów);
```

gdzie *lista argumentów* może być ciągiem znaków stałych, zmiennych lub wyrażeń oddzielonych od siebie przecinkami.

¹ Więcej informacji o procedurach znajdzie czytelnik w rozdziale 5.

Instrukcja `Write` umożliwia wyprowadzenie danych na ekran monitora, nie powodując automatycznego przejścia kursora do nowej linii. Jej ogólna postać to:

```
Write(lista argumentów);
```

gdzie *lista argumentów* również może być ciągiem znaków stałych, zmiennych lub wyrażeń oddzielonych za pomocą przecinków.

Instrukcje wyjścia `Writeln` i `Write` umożliwiają przedstawienie liczb w postaci sformatowanej, tj. z określoną liczbą miejsc przed i po kropce dziesiętnej. Aby uzyskać sformatowaną postać liczby rzeczywistej, należy argument tych funkcji uzupełnić o określenie szerokości pól w następującej postaci:

```
: szerokość pola: liczba miejsc po kropce
```

Zapis `Write(suma:6:2)` oznacza, że wartość zmiennej *suma* zostanie wyświetlona w polu o szerokości sześciu znaków z dwoma cyframi po kropce.

Instrukcje wejścia

Do wprowadzania zmiennych do uruchomionego programu w Turbo Pascalu służą dwie instrukcje (procedury standardowe): `Read` i `Readln`. Instrukcja `Read` umożliwia wprowadzenie do uruchomionego programu wartości zmiennych z klawiatury, nie powodując automatycznego przejścia kursora do nowej linii. Jej ogólna postać jest następująca:

```
Read(lista argumentów);
```

gdzie *lista argumentów* może być ciągiem znaków stałych, zmiennych lub wyrażeń oddzielonych od siebie przecinkami.

`Readln` również jest instrukcją umożliwiającą wprowadzenie do uruchomionego programu wartości zmiennych z klawiatury, powoduje ona jednak (po wprowadzeniu danych) automatyczne przejście kursora do nowej linii. Jej ogólna postać jest następująca:

```
Readln(lista argumentów);
```

gdzie *lista argumentów* może być ciągiem znaków stałych, zmiennych lub wyrażeń oddzielonych od siebie przecinkami.

ZADANIE

1.1

Napisz program, który oblicza pole prostokąta. Wartości boków *a* i *b* wprowadzamy z klawiatury. W programie należy przyjąć, że zmienne *a* i *b* oraz pole są typu *Real* (rzeczywistego). Dla zmiennych tych przyjmujemy format wyświetlania ich na ekranie w polu czteroznakowym z dwoma miejscami po kropce.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.1

```
program Project1; // Zadanie 1.1

{$APPTYPE CONSOLE}

uses
  SysUtils;

var
  a, b, pole: Real; // deklarujemy zmienne typu Real

begin
  WriteLn('Program oblicza pole prostokata. ');
  WriteLn('Podaj bok a. ');
  ReadLn(a);
  WriteLn('Podaj bok b. ');
  ReadLn(b);
  pole := a*b; // obliczamy pole prostokata
  Write('Pole prostokata o boku a = ', a:4:2, ' i boku b = ', b:4:2);
  Write(' wynosi ', pole:4:2, '. ');

  ReadLn; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter
end.
```

Zmienne określonego typu deklarujemy w programie za pomocą słowa kluczowego *var*. Linijki kodu

```
var
  a, b, pole: Real; // deklarujemy zmienne typu Real
```

umożliwiają deklarację zmiennych *a*, *b* i *pole*. Wszystkie te zmienne są typu rzeczywistego — *Real*. Instrukcja

```
WriteLn('Program oblicza pole prostokata.');
```

wyświetla na ekranie komputera komunikat *Program oblicza pole prostokata*. Instrukcja *ReadLn(a)* czeka na wprowadzenie z klawiatury liczby, która następnie zostanie przypisana zmiennej *a*. Pole prostokąta zostaje obliczone w instrukcji

```
pole := a*b; // obliczamy pole prostokata
```

Za wyświetlenie wartości zmiennych *a*, *b* oraz *pole* wraz z odpowiednim opisem odpowiedzialne są następujące linijki kodu:

```
Write('Pole prostokata o boku a = ', a:4:2, ' i boku b = ', b:4:2);  
Write(' wynosi ', pole:4:2, '.');
```

Instrukcja

```
Readln; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter
```

czeka na użycie klawisza *Enter*, aby po jego naciśnięciu zamknąć ekran działającego programu. Komentarze oznaczamy w programie dwoma ukośnikami lub dwoma nawiasami klamrowymi:

```
// to jest komentarz do kodu  
{to też jest komentarz do kodu}
```

Komentarze są ignorowane przez kompilator w procesie kompilacji.

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.1.

Program oblicza pole prostokata.

Podaj bok a.

1

Podaj bok b.

2

Pole prostokata o boku a = 1.00 i boku b = 2.00 wynosi 2.00.

Rysunek 1.1. Efekt działania programu Zadanie 1.1

ZADANIE

1.2

Napisz program, który wyświetla na ekranie komputera wartość predefiniowanej stałej $\pi = 3,14\dots$ Należy przyjąć format wyświetlania jej w polu 10-znakowym z ośmioma miejscami po kropce.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.2

```
program Project1; // Zadanie 1.2  
  
{$APPTYPE CONSOLE}  
  
uses  
    SysUtils;
```

```
begin
  Writeln('Program wyswietla wartosc predefiniowanej stalej pi');
  Writeln('z dokladnoscia osmiu miejsc po kropce.');
  Writeln('Pi = ', pi:10:8);

  Readln; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter
end.
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.2.

**Program wyswietla wartosc predefiniowanej stalej pi
z dokladnoscia osmiu miejsc po kropce.
Pi = 3.14159265**

Rysunek 1.2. Efekt działania programu Zadanie 1.2

ZADANIE

1.3

Napisz program, który wyświetla na ekranie komputera pierwiastek kwadratowy z wartości predefiniowanej $\pi = 3,14...$. Należy przyjąć format wyświetlania wyniku w polu 10-znakowym z ośmioma miejscami po kropce.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.3

```
program Project1; // Zadanie 1.3

{$APPTYPE CONSOLE}

uses
  SysUtils;

begin
  Writeln('Program wyswietla pierwiastek kwadratowy z wartosci
  ↳predefiniowanej pi');
  Writeln('z dokladnoscia osmiu miejsc po kropce.');
  Writeln('Sqrt(pi) = ', Sqrt(pi):10:8);

  Readln; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter
end.
```

Pierwiastek kwadratowy ze stałej pi obliczamy za pomocą funkcji `Sqrt()`.

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.3.

**Program wyświetla pierwiastek kwadratowy z wartości
predefiniowanej pi
z dokładnością osmiu miejsc po kropce.
 $\text{Sqrt}(\pi) = 1.77245385$**

Rysunek 1.3. Efekt działania programu Zadanie 1.3

ZADANIE

1.4

Napisz program, który oblicza objętość kuli o promieniu r . Wartość promienia wprowadzamy z klawiatury. W programie należy przyjąć, że promień r jest typu Real (rzeczywistego). Dla zmiennych r oraz objetosc przyjmujemy format wyświetlania ich na ekranie w polu czteroznakowym z dwoma miejscami po kropce.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.4

```
program Project1; // Zadanie 1.4

{$APPTYPE CONSOLE}

uses
  SysUtils;

var
  r, objetosc: Real;

begin
  Writeln('Program oblicza objetosc kuli o promieniu r. ');
  Writeln('Podaj promien r. ');
  Readln(r);
  objetosc := 4*Pi*r*r*r/3;
  Write('Objetosc kuli o promieniu r = ', r:4:2);
  Writeln(' wynosi ', objetosc:4:2, '. ');

  Readln; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter
end.
```

Objętość kuli oblicza następująca linijka kodu:

```
objetosc := 4*Pi*r*r*r/3;
```

gdzie potęgowanie zamieniono na mnożenie.

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.4.

Program oblicza objętość kuli o promieniu r .

Podaj promień r .

1

Objętość kuli o promieniu $r = 1.00$ wynosi 4.19.

Rysunek 1.4. Efekt działania programu Zadanie 1.4

ZADANIE

1.5

Napisz program obliczający wynik dzielenia całkowitego bez reszty dwóch liczb $a = 37$ i $b = 11$.

Wskazówka

Należy zastosować operator dzielenia całkowitego bez reszty `div`. Umożliwia on uzyskanie całkowitej wartości liczbowej z wyniku dzielenia, podczas gdy reszta jest odrzucana.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.5

```
program Project1; // Zadanie 1.5

{$APPTYPE CONSOLE}

uses
  SysUtils;

const
  a = 37;
  b = 11;

begin
  Writeln('Program oblicza wynik dzielenia całkowitego bez reszty dwóch
  ↪ liczb. ');
  Writeln; // wyświetlenie pustej linii
  Writeln('Dla liczb a = ', a, ' i b = ', b);
  Writeln(a, ' div ', b, ' = ', a div b, '. ');

  Readln; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter
end.
```

Stałe a i b definiujemy w programie za pomocą słowa kluczowego `const`, tak jak pokazują następujące linijki kodu:

```
const
  a = 37;
  b = 11;
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.5.

Program oblicza wynik dzielenia całkowitego bez reszty dwóch liczb.

Dla liczb a = 37 i b = 11

37 div 11 = 3.

Rysunek 1.5. Efekt działania programu Zadanie 1.5

Z A D A N I E**1.6**

Napisz program, który oblicza resztę z całkowitego dzielenia dwóch liczb a = 37 i b = 11.

Wskazówka

Należy zastosować operator reszty z całkowitego dzielenia mod (modulo). Umożliwia on uzyskanie tylko reszty z dzielenia, natomiast całkowita wartość liczbową jest odrzucana.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.6

```
program Project1; // Zadanie 1.6

{$APPTYPE CONSOLE}

uses
  SysUtils;

const
  a = 37;
  b = 11;

begin
  WriteLn('Program oblicza resztę z całkowitego dzielenia dwóch liczb.');
```

WriteLn;

WriteLn('Dla liczb a = ', a, ' i b = ', b);

WriteLn(a, ' mod ', b, ' = ', a mod b, '.');

ReadLn; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter

end.

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.6.

Program oblicza resztę z całkowitego dzielenia dwóch liczb.

Dla liczb $a = 37$ i $b = 11$

$37 \bmod 11 = 4$.

Rysunek 1.6. Efekt działania programu Zadanie 1.6

ZADANIE

1.7

Napisz program, który oblicza sumę, różnicę, iloczyn i iloraz dwóch liczb x i y wprowadzanych z klawiatury. W programie należy przyjąć, że liczby x i y są typu Real (rzeczywistego). Dla zmiennych x , y , suma, roznica, iloczyn i iloraz przyjmujemy format wyświetlania ich na ekranie w polu czteroznakowym z dwoma miejscami po kropce.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.7

```
program Project1; // Zadanie 1.7

{$APPTYPE CONSOLE}

uses
  SysUtils;

var
  x, y : Real;
  suma, roznica, iloczyn, iloraz : Real;

begin
  Writeln('Program oblicza sume, roznice, iloczyn i iloraz dwuch liczb. ');
  Writeln('Podaj x. ');
  Readln(x);
  Writeln('Podaj y. ');
  Readln(y);

  suma := x+y;
  roznica := x-y;
  iloczyn := x*y;
  iloraz := x/y;

  Writeln('Dla x = ', x:4:2, ' i y = ', y:4:2);
  Writeln; // wyświetlenie pustej linii
  Writeln('suma = ', suma:4:2, ', ');
  Writeln('roznica = ', roznica:4:2, ', ');
```

```
WriteLn('iloczyn = ', iloczyn:4:2, '.');  
WriteLn('iloraz = ', iloraz:4:2, '.');  
  
ReadLn; // czeka na naciśnięcie klawisza Enter  
end.
```

Za obliczenie w programie sumy, różnicy, iloczynu i ilorazu odpowiadają następujące linijki kodu:

```
suma := x+y;  
roznica := x-y;  
iloczyn := x*y;  
iloraz := x/y;
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.7.

Program oblicza sume, roznice, iloczyn i iloraz dwoch liczb.

Podaj x.

3

Podaj y.

2

Dla x = 3.00 i y = 2.00

suma = 5.00,

roznica = 1.00,

iloczyn = 6.00,

iloraz = 1.50.

Rysunek 1.7. Efekt działania programu Zadanie 1.7

- » Turbo Pascal to wciąż popularny proceduralny język programowania, który doskonale nadaje się do nauki programowania strukturalnego. Dobry programista, student lub nauczyciel informatyki, a także każdy człowiek zainteresowany programowaniem powinien znać podstawy tego języka i umieć rozwiązywać konkretne zadania. Podobnie zresztą powinien opanować najważniejsze zagadnienia dotyczące programowania w językach Java i C++ – i stosować je w praktyce. Trzyczęściowy zbiór, w którym zamieszczono te same lub bardzo zbliżone zadania wraz z rozwiązaniami w każdym z wyżej wymienionych języków, pozwala sprawdzić i uzupełnić wiedzę poprzez analizę podanego kodu.
- » Książka *Turbo Pascal. Zadania z programowania z przykładowymi rozwiązaniami* to jedna z trzech części zbioru zadań programistycznych, zawierająca zadania w języku Turbo Pascal. Dzięki ich analizie zrozumiesz, na czym polegają operacje wejścia/wyjścia, do czego można używać instrukcji warunkowych oraz iteracji, jak wykorzystać tablice jedno- i dwuwymiarowe. Nauczysz się stosować elementy programowania obiektowego w tym języku oraz dowiesz się więcej o plikach tekstowych. Taki układ książki ułatwi Ci przyswojenie sobie najważniejszych zagadnień z Turbo Pascala w najlepszy możliwy sposób – na prostych, konkretnych przykładach.

- *Proste operacje wejścia/wyjścia*
- *Instrukcje warunkowe i instrukcje wyboru*
- *Iteracje*
- *Tablice jedno- i dwuwymiarowe*
- *Programowanie obiektowe*
- *Rekurencja*
- *Pliki tekstowe*

Praktycznie opanuj podstawy języka Turbo Pascal.

to katalogowy 5802

Księgarnia Internetowa:

<http://helion.pl>

Zamówienia telefoniczne:

0 801 339900

0 601 339900

Helion

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://helion.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane:
• <http://helion.pl/bestselling>
Zamów informacje o nowościach:
• <http://helion.pl/nawrost>

Helion Sp. z o.o.
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 43
e-mail: helion@helion.pl
<http://helion.pl>

helion.pl
h e l i o n . p l

Cena: 19,90 zł

ISBN 978-83-246-2942-8

9 788324 629428

Informatyka w najlepszym wydaniu